

Сидір Воробкевич

МОЛИТВА ДЛЯ НАЙМЕНШИХ

Як лягаю спати —
Біля мене Божа Мати,
Два Ангели по боках
Сплять зі мною в головах,
Ти, Ісусе, будь зі мною —
Добра ніченька з тобою.

Богдан Лепкий

РІДНИЙ КРАЙ

Бори сині, ріки чисті,
Ниви рівні, колосисті,
Чи у щасті, чи в неволі —
Не забуду вас ніколи.

Завтра так само, як і нині,
Вдома, як і на чужині,
Рідний краю, рідні люди,
Я вас люблю всіх і всюди!

КОГО ЛЮБЛЮ?

Люблю Бога, тата, маму,
Люблю всю родину,
Люблю щиро нашу тиху
Рідную хатину.

І нема на світі друга,
Як отець і мати.
Та й милійшої над рідну
Я не знайду хати.

Олександр Олесь

МИ МАЛЕНЬКІ СУМЕНЯТА

Ми маленькі суменята
Любим маму, любим тата,
Щиро любим цю країну,
А найбільше Україну!

Ми все робим, те що гоже,
Як навчають батько й мати,
Поможи нам, любий Боже,
Українцями зростати –
На героїв виростати!

Сидір Воробкевич

РІДНА МОВА

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Як ту мову нам забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила?!

Тарас Шевченко

ТЕЧЕ ВОДА З-ПІД ЯВОРА

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.

Пишається калинонька,
Явір молодіє,
А кругом їх вірболози
Й лози молодіють.

Тарас Шевченко
* * *

Учітесь, читайте,
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.

Тарас Шевченко
ВЕСНА

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рясом,
Барвінком укрила.

І на полі жайворонок,
Соловейко в гаї
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають...

Тарас Шевченко
* * *

Не цурайтесь того слова,
Що мати співала.
Як малого повивала,
З малим розмовляла.

Свою Україну любіть.
Любіть її... во врем'я люте,
В останню, тяжку мінуту
За неї Господа моліть!

Леся Українка
РУСАЛКА

Коло річки, у садочку
Маленька хатина, –
У хатині чорнобрива
Молода дівчина.

Щовечора, як зіронька
До місяця сходить,
Молодая дівчинонька
В садочок виходить.

Сидір Воробкевич

* * *

Ой, Ісусе, глянь на мене,
Зроби дитя добре з мене.
В мене серце ще маленьке, —
Хто в нім буде?
Ти — Ісусе дорогенький —
Я тебе благаю,
Рученьки зношу,
Для мами, для тата
Здоров'ячка прошу.
Для діда, бабусі
І всеї родини
Вислухай, Боже,
Малої дитини.

Р. Роляник

ХТО Я?

Хочеш знати, хто я?
Українка я!
Вірне серце – зброя
Певна є моя.

В ній огонь любови
До коханих слів,
До дзвінкої мови
Славних прадідів.

Вірне серце – зброя
Буде все моя.
Хочеш знати, хто я?
Українка я!

УКРАЇНА

Суменятко я маленьке,
Україна моя ненька,
В неї щира я дитина,
Добра, люба і єдина.

Вірна я дочка народу
(Вірний син свого народу)
бо ж з сумівського я роду.
Щиро я свій рід кохаю
Роду іншого не знаю.

Так я завжди буду жити,
Буду рідний край любити,
Українцям помагати
Україна моя мати.

Катерина Перелісна

МАРШ

Йдуть маленькі суменятка
Оченьки горять.
Рівно кроки відбивають
І тримають ряд.
Раз, два, раз!
Стережіться нас!

Люблять діти Україну,
Знають ворогів,
І ніколи не замовкне
Переможний спів:
Раз, два, раз!
Стережіться нас!

Хоч малі ще ті хлоп'ята,
Та як підростуть,
Всі до бою з ворогами
За свій край підуть!
Раз, два, раз!
Стережіться нас!

Леся Українка
* * *

На зеленому горобочку,
У вишневому садочку,
Притулилися хатинка,
Мов маленькая дитинка
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Наче мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.

Леся Українка
* * *

Стояла я і слухала весну,
Весна мені багато говорила,
Співала пісню дзвінку, голосну
То знов таємно-тихо шепотіла.

Вона мені співала про любов,
Про молодощі, радощі, надії,
Вона мені переспівала знов
Те, що давно мені співали мрії.

Іван Франко
* * *

Зеленійся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!
І щоб всяке добре сім'я
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!

Маркіян Шашкевич
ДНІСТРОВАНКА

Марусенька мила
Цвіточки садила,
Водов підливала,
Стихонька співала:
«Ростіть ми, цвіточки,
Райській діточці;
Ростіть ми весною,
Розвинуйтесь красою,
Літом ми зацвійте,
Головку пристрійте
Мені молоденькій,
Строїтись раденькій!»

Леонід Полтава
ТРИ МАТУСИ

Є у кожної дитини
Матінка єдина.
Та, що любить нас і дбає,
Розуму навчає.

Є у кожної дитини
Навіть сиротини,
Наша мати солов'їна –
Рідна Україна.

Є у кожному серденьку,
Є і буде жити.
Божа Мати – наша ненька,
Мати всього світу.

Олесь Кандиба
НЕ ЗАБУВАЙМО, ХТО МИ

. . . Бо родитись українцем-
Це велика честь і слава,
Рідний Край свій полюбити –
Найважливіша всім це справа. . .

Але, щоб свою цю землю
Міцно – щиро покохати,
Треба все її минуле
Добре вивчити-пізнати. . .

Хай не буде в нас нікого,
Батька, неньки, ні дитини,
Що не вмiла б розказати
Про минуле України.

С. Кандиба
СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ!

Любіть Україну, як матір любіть,
Як сонце, як правду, як волю,
Боріться за неї і Бога моліть,
Бо в світі нема більш такої!

Любіть її так, як Шевченко любив –
Всім серцем, свією душею,
Каравсь, не здався, горів і творив,
Життя присвятив він для неї.

Свою Україну довіку любіть!
Як рідну Неньку єдину –
І в люту годину і в радості мить
Любіть її всі дозагину.

Іван Багряний
РІДНА МОВА

Мово рідна! Колискова
Материнська ніжна мово!
Мово сили й простоти, –
Гей, яка ж прекрасна ти!
Перейшов усі світи я –
Є прекрасних мов багато,
Але першою, як мати,
Серед мов одна лиш ти є.
Ти велична і проста.
Ти стара і вічно нова.
Ти могутня, рідна мово!
Мово – пісня колискова,
Мово – матері уста.

МИ РОДУ КОЗАЦЬКОГО ДІТИ

Ми любимо сонце і квіти
І сонце нам шле свій привіт.
Ми роду козацького діти
Землі української цвіт.

В яку б не пішли ми дорогу
Ти, пісне, над нами злітай!
Крокуючи гордо і вногу,
Ми славимо рідний наш край.

Наш приятель – сміливий вітер,
Відвага – це наш заповіт.
Ми роду козацького діти,
Землі української цвіт.

Тарас Шевченко

ЗОРЕ МОЯ ВЕЧІРННЯ

Зоре моя вечірня,
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
А над самою водою
Верба похилилась.

Тарас Шевченко

* * *

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,
Явор молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю
Та попід горою.
Хлюпощуться качаточка
Помеж осокою.
А качечка випливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

Леся Українка

НАДІЯ

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:

Надія вернутись ще раз на Україну,
Поглянути ще раз на рідну країну,

Поглянути ще раз на синій Дніпро, –
Там жити чи вмерти, мені все одно;

Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкі гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

Леся Українка

ДАВНЯ КАЗКА (уривок)

Десь, колись, в якійсь країні
Проживав поет нещасний,
Тільки мав талан до віршів
Не позичений, а власний.

На обличчі у поета
Не цвіла урода гожа,
Хоч не був він теж поганий, –
От собі – людина божа!

Ще ж до того був каліка, –
Не здивуйте сьому слову! –
Тільки й мав, що праву руку
Та ще голову здорову.

Той співець – та що робити!
Видно, правди не сховати,
Що не був співцем поет наш,
Бо зовсім не вмів співати.

Та була у нього пісня
І дзвінкою, і гучною,
Бо розходилась по світу
Стоголосою луною.

Меланія Кравців

УКРАЇНО МОЯ!

Я не знаю Тебе, Україно моя,
Бо родилась я тут в чужині
І твоєї краси, ще не бачила я
Хіба в мріях своїх, чи у сні.

А так хочеться раз, хоч один,
Вдихнуть пахощі твоїх лісів,
Твоїх піль бачити буйні лани,
Чути шум верховинських вітрів.

І так хочеться знати, що Ти,
Вже вільна без кайданів і пут,
Ждеш на поворот своїх дітей,
Що їх доля загнала аж тут.

О, я вірю настане той час,
Що воскресні прославляться дні
Та закличеш, Вкраїно, всіх нас
І ми прийдемо служити тобі.

Діма

БАТЬКІВЩИНА

Є багато країн на землі,
В них озера, ріки й долини...
Є країни великі й малі,
Та найкраща завжди –
Батьківщина.

Є багато квіток запашних,
Кожна квітка красу свою має.
Та гарніші завжди поміж них
Ті, що квітнуть у Рідному Краю.

Є багато пташок голосних,
Любі-милі нам співи пташині.
Та завжди наймилішими з них
Будуть ті, що у Рідній Країні.

І тому найдорожчою нам
Є і буде у кожну хвилину
Серед інших країн лиш одна, –
Дорога нам усім УКРАЇНА!

Тарас Шевченко

ТОПОЛЯ

По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий —
Нащо зеленіє?
Кругом поле, як те море
Широке, синіє.
Чумак іде, подивиться
Та й голову схилить;
Чабан вранці з сопілкою
Сяде на могилі,
Подивиться — серце ние:
Кругом ні билини!
Одна, одна, як сирота
На чужині, гине!

Тарас Шевченко
СОН (уривок)

Подивлюся – аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає;

Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють;
Між ярами, над ставами
Верби зеленіють;

Сади рясні похилились;
Тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють в полі.

І все то те, вся країна
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Ранньою росою;

Вмивається, красується,
Сонце зустрічає,
І нема йому почину,
І краю немає.

Тарас Шевченко
САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечерея коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Та соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

Іван Франко
* * *

Немає друга понад мудрість,
Ні ворога над глупоту,
Так, як нема любові в світі
Над матірню любов святу.

Не ділиш мудрості з братами,
Її злодії не вкрадуть,
Її не згубиш по дорозі,
Вона є вільна серед пут.

Без неї все життя пустиня,
Така, як пустий без друга шлях,
І як твій дім пустий без сина,
І як пустий дурного страх.

Його пісня, його думка
По країні скрізь лунала,
Не було тії людини,
Щоб пісні його не знала.

Іван Франко

* * *

Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє серденько — колочче терня?

Чом твої устонька — тиха молитва,
А твоє слово остре, як бритва?

Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серце по жаром?

Ох, тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться, й сонця не хоче!

І чом твій усміх — для мене скрута,
Серце бентежить, як буря люта?

Ой ти, дівчино, ясна зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!

Тебе кидаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.

Леся Українка

* * *

Як дитиною, бувало,
Упаду собі на лихо,
То хоч в серце біль доходив,
Я собі вставала тихо.

«Що, болить?» — мене питали,
Але я не признавалась —
Я була малою горда, —
Щоб не плакати, я сміялась.

А тепер, коли для мене
Жартом злим кінчиться драма
І от-от зірватись має
Гостра, злобна епіграма, —

Безпощадній зброї сміху
Я боюся піддаватись,
І, забувши давню гордість,
Плачу я, щоб не сміятись.

52-ий Злет Юнацтва – 2011

Маркіян Шашкевич

ПІДЛИССЕ

Шуми, вітре, шуми, буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські двори.

Там спочинеш, моя думко,
В зеленій соснині,
Журбу збудеш, потішишся
У лихий годині.

Веселая сторононько!
До серця-сь припала,
Душа тебе, як милого
Мила забажала.

Там-то любо, там солодко,
Весело і мило!
З миленькою у любощах
Вік би ся прожило!

Сидір Воробкевич

РІДНА МОВА

Мова рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Як же мову ту забути,
Що нею учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.

Ой, шануйте, поважайте
Ріднесеньку мову,
І навчайтесь розмовляти
Своїм рідним словом.

Мова рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Вікова Група: 8-9

Дата народження: 1 січня 2001 – 31 грудня 2002

Ксенія Тараненко

ВІРЮ В МАЙБУТНЄ ТВОЄ, УКРАЇНО!

Вірю в майбутнє твоє, Україно!
Вірю й надіюсь на краще життя.
Вірю я в тебе любима, єдина,
Матінко рідна моя.

Знаю, не трапить у тебе та куля,
Через яку уся віра вмира.
Вірю у тебе, моя Батьківщино,
Вірю у тебе, Вкраїно моя.

Чи буде в майбутньому гарно?
Чи зійде надії зоря?
Я буду з тобою, Україно,
Я рідна донька твоя!

Не зраджу тебе, моя рідна земля,
Крокую з тобою в твоє майбуття
Скажу усім людям я слово єдине:
Не вмерла й не вмере Україна моя.

Григорій Столярчук

МОЯ СПІВУЧА УКРАЇНСЬКА МОВО!

Я так люблю, я так люблю тебе,
Моя співуча українська мово!
В тобі шумить Полісся голубе,
і дужі хвилі гомонять Дніпрові.

В тобі живе карпатська височінь,
Що манить у незвідане майбутнє,
І степова безкрая широчінь,
І Кобзарева дума незабутня.

Пісні дівчат, налиті колоски,
Янтарної пшениці кочугури...
Ти – сплав мільйонів серць палких,
Що пережив і найлютіші бурі.

Ти, рідна мово, чиста, як роса,
Цілюща і невичерпна мов криця.
Святиня наша, гордість і краса,
Ти – розуму народного скарбниця

Тарас Шевченко

ІВАН ПІДКОВА

Було колись – в Україні
ревіли гармати;
було колись – запорожці
вміли панувати.
Панували, добували
і славу, і волю;
минулося – осталися
могили на полі.
Високії ті могили,
де лягло спочити
козацькеє біле тіло,
в китайку повите.
Високії ті могили
чорніють, як гори,
та про волю нишком в полі
з вітрами говорять.
Свідок слави дідівщини
з вітром розмовляє,
а внук косу несе в росу,
за ними співає.

Тарас Шевченко

* * *

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?..

Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас,—
Де ж мені вас діти?
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну,
Попідтинню, сиротами,

А я — тут загину.
Там знайдете шире серце
І слово ласкаве,
Там знайдете щирі правду,
А ще, може, й славу...

Привітай же, моя ненько,
Моя Україно,
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

Іван Франко

* * *

Земле, моя всеплодюча мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!

Дай теплоти, що розширює груди,
Чистить чуття і відновлює кров,
Що до людей безграничну будить
Чисту любов!

Дай і огню, щоб ним слово налити,
Душі стрясать громову дай владу,
Правді служити, неправду палити
Вічну дай страсть!

Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам — в серце кривди влучать,
Дай працювати, працювати, працювати.
В праці сконать!

Леся Українка

* * *

Скрізь плач, і стогін, і ридання,
Несмілі поклики, слабі,
На долю марні нарікання
І чола, схилені в журбі.

Над давнім лихом України
Жалкуєм-тужим в кожний час,
З плачем ждемо тієї години,
Коли спадуть кайдани з нас.

Ті сльози розтворюють рани,
Загойтись їм не дадуть.
Заржавіють від сліз кайдани,
Самі ж ніколи не спадуть!

Нащо даремнії скорботи?
Назад нема нам воріття!
Берімось краще до роботи,
Змагаймося за нове життя!

Маркіян Шашкевич

* * *

Поза тихий за Дунай,
Де мій сокіл пробував,
Лети, гадко, в чужий край,
Де го туга обгортає.

Неси душу там мою,
Легкокрилий вітроньку,
Руську пісню неси му,
Щиру брата пісеньку.

Тужно, тужно там тобі,
Милий брате рідненький,
Но по студеній зимі
Вітрець дихне тепленький.

Серед лугу край води
Зацвіла калина;
Будь веселий, щаслив ти,
То щаслива й родина.

Сидір Воробкевич

ОСІНЬ

Давно вже попрощали нас
З-під неба журавлі.
Пташки замовкли у гаях,
І втихло на землі.

Вже ліс убрав багровий стрій,
Зів'ялий лист паде, —
В гостину з півночі до нас
Грізна зима іде.

Припали квіти до землі,
Туман наляг кругом,
Ще день, ще два – і всі поля
Заснуть глибоким сном.

Лиш розгулялися вітри,
Лісами зводять шум,
На нивах стебла гнуть сухі
І ломлять, мов на глум.

У хату діточки біжать:
“Де ділася весна?
Чому вже сонечко-тепла
І радості нема?”

Вже темна осінь надійшла,
Зів'ялий лист паде,
По листю повагом до нас
Грізна зима іде.

Петро Кізко

Я НЕ БАЧИВ УКРАЇНИ

Я не бачив України.
В Україні я не жив,
Та одну її, єдину,
Я всім серцем полюбив.

Бо я хвилини вечорові,
У святкові тихі дні
Чув я мамині чудові
Оповідання й пісні.

Про Дніпро широкий, синій,
Хвилі вод його ясні,
Що стрімким потоком лине
Через кручі кам'яні.

Про степи Херсону чисті,
Що пшеницею шумлять,
Сонця промені іскристі
З неба землю золотять.

Про всю землю солов'їну
Мені мама повіли
Й ніби силу соколину
В серця юнеє влили.

Я не бачив України,
В Україні я не жив.
Та одну її, єдину,
Я всім серцем полюбив.

Бо в хвилини вечорові,
У святкові тихі дні
Чув я мамині чудові
Оповідання й пісні.

Олесь Бабій

ГИМН – ОУН

Зродились ми великої години,
З пожеж війни і полум'я вогнів,
Плекав нас біль по втраті України,
Кормив нас гнет і гнів на ворогів.

І ось ідем у бою життєвому
Міцні, тверді, незалежні, мов граніт,
Бо плач не дав свободи ще нікому,
А хто борець – той здобуває світ.

Велику правду для усіх єдину
Наш гордий клич народів несе:
Батьківщині будь вірний до загибуну,
Нам Україна вища понад все.

Для нас закон найвищий та наказ
Соборная Українська Держава,
Міцна й одна від Сяну по Кавказ.

Любо Дмитришин-Часто

УКРАЇНІ

Не тільки за рідну дитину
Молились до Господа ми,
За матір свою - Україну
Благали, як тільки могли.

І сповнились наші надії,
Почуто наш відчайний глас.
Живи, Україно, єдина,
Нарешті – твій зоряний час!

Живи, дорога наша земле,
З прадавніх одвічних доріг
Вернулася юність до тебе
І впала зернятком до ніг.

Нехай його живлять в єднані
І Віра, й Надія, й Любов,
І пам'ять про наші змагання,
Козацько-стрілецькую кров.

Нехай його живить навіки
Жаданої волі роса,
Нехай над твоєю главою
Святії пливуть небеса!

Роман Завадович

ТРИ БУКВИ

Три букви СУМ, а скільки змісту
Єднання рук і душ, і серць,
І порив дум полум'янистий,
Що викликає ніч на герць.

Лютує зло за муром тюрем
І дише смертю, наче гад.
Сумівче, чуєш поклик сурем?
Спіши у лаву! Стань у ряд!

Сумівче, сонце над тобою,
Ти молодий, ти ранку син,
Ти лицар завтрашнього бою,
Що героїчний будить чин.

Хай хиляться в зневірі кволі –
Ти непохитний будь, мов дуб!
Твій знак – це символ правди й волі
Три букви, сплетені в Тризуб!

Тарас Шевченко

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани, і гори —
Все покину і полину
До самого бога
Молитися... а до того
Я не знаю бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Тарас Шевченко

ДУМКА

Тече вода в синє море,
Та не витікає;
Шука козак свою долю,
А долі немає.
Пішов козак світ за очі;
Грає синє море,
Грає серце козацьке,
А думка говорить:
«Куди ти йдеш, не спитавшись?
На кого покинув
Батька, неньку старенькую,
Молоду дівчину?
На чужині не ті люде,—
Тяжко з ними жити!
Ні з ким буде поплакати,
Ні поговорити».
Сидить козак на тім боці,—
Грає синє море.
Думав, доля зустрінеться,—
Спіткалося горе.
А журавлі летять собі
Додому ключами.
Плаче козак — шляхи биті
Заросли тернами.

Леся Українка

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелог.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожному серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Україні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє,
«Огню іскра великого»
Повік не згасає!

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне,
Ти поставив «на сторожі»
Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелог.

Тарас Шевченко

І ЗОЛОТОЇ Й ДОРОГОЇ...

І золотої й дорогої
Мені, щоб знали ви, не жаль
Моєї долі молоді:
А іноді така печаль
Оступить душу, аж заплачу,
А ще до того, як побачу
Малого хлопчика в селі.
Мов одірвалось од гіллі,
Одно—однісіньке під тином
Сидить собі в старій ряднині.
Мені здається, що се я,
Що це ж та молодість моя.
Мені здається, що ніколи
Воно не бачитиме волі,
Святої воленьки. Що так
Даремне, марне пролетять
Його найкращії літа,
Що він не знатиме, де дітись
На сім широкім вільнім світі,
І піде в найми, і колись,
Щоб він не плакав, не журились,
Щоб він де—небудь прихилився,
То оддадуть у москалі.

Сидір Воробкевич

* * *

Заграй ми, цигане старий, такої, як бажаю,
Грошей ти дам, вина ти дам, і всього, що лиш маю.

Бо лютий біль отут горить і груди розпирає,
І бідне серце так болить, що гине — умирає.

Заграй, старий, отую піснь, що то колись співала
Старенька ненька, як мене в колисці колисала.

Чаруй мені минувші дні, літа ті молодії.
Прегарні золотаві сни, той рай і ті надії.

Провадь мене ти звуком тим в садочок, де я грався,
Чаруй і друзів всіх моїх, що ними я пишався.

Чаруй мені дівчину ту, що мною гордувала,
Збуди ти всіх, що вже земля навіки повкривала.

Збуди, чаруй минуле все; най ще хоч раз заплачу,
Бо сліз немає, відколи доленьки не бачу.

Заграй старий! Як потечуть дві сльози по личеньку,
То легше стане на душі і легше на серденьку

Дмитро Павличко

* * *

На Чорнобиль журавлі летіли,
З вірію вертались на весні.
Як сніжниця попелище біле
Зозвівалось в рідній стороні.

Там згоріли гнізда і гніздечка,
Поржавіла хвоя і трава,
Журавлина крихітна вервечка
Напиналась, наче тятєва.

Не було ні стогону, ні крику,
Тільки пошум виморених крил.
Журавлі несли печаль велику,
Наче тінь невидимих могил.

Не спинились птиці на кордоні,
Де всякає атом у пісок
І дивився батько з під долоні,
І ридала мати в небеса.

М. Балицька

ПІСНЯ СВОБОДИ

Українці – ми одна родина.
Хоч по всьому світу много нас.
Ми сини і дочки України
А вона – мов матінка одна.

Українці – ми велика сила,
Ми – Надія, Віра і Любов.
Хоч не раз недоля нас косила,
Ми на весь рік піднімались знов.

Українці – з заходу до сходу,
Памятаймо – разом ми граніт.
Разом ми одна велика сила
Поєднав нас калиновий цвіт.

Підіймались – розправляли плечі,
І молитви слали до небес.
Не здолати сильного народу
Дух свободи у серцях воскрес.

Українці у цілому світі
Україна памятає нас.
Ми сини і дочки України
А вона мов матінка для нас.

Володимир Сосюра

ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ

Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу, і в радості мить,
Любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні і наяву,
Вишневу свою Україну.
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов садом рясним,
Сіяє вона над віками.
Любіть Україну всім серцем своїм
І всіма своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина одна
В просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
І в кожному серця ударі.

Як на купина, що горить – не згора
Живе у стежках, у дібровах,
У зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
У хмарах отих пурпурових.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
І сльози, і все дозагину...
Не можна любити народів других,
Коли ти не любиш Вкраїну.

Любіть у труді, у коханні, в бою,
Як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою, –
І вічні ми будемо з нею.

Гімн Спілки Української Молоді

СУМІВСЬКІ ВОГНІ

Коли вечір світять зорі
Проминисті і ясні,
Ми у нашому таборі
Світлим сумівські вогні.

Грає блиска, смалить лица,
Квітне гордість у очах,
Та завз'яття волі криться
В юних сумівських серцях.

То світить нам вогні променисті
На шляху до святої мети.
Дай нам Боже для рідного краю,
Українські серця зберегти.

Здивувались в небі зорі,
Обступив нас темний гай,
Хто такий ви тут в таборі,
Чи покликав вас звичай?

Українського ми роду,
Щастя краю, наш звичай
Тут гартуєм для свободи
В боротьбі за Рідний Край.

То світить нам вогні променисті
На шляху до святої мети.
Дай нам Боже для рідного краю,
Українські серця зберегти.

Тарас Шевченко

МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...

Мені тринадцятий минало.
Я пас ягнята за селом.
Чи то так сонячко сіяло,
Чи так мені чого було?
Мені так любо, любо стало,
Неначе в Бога.....
Уже прокликали до паю,
А я собі у бур'яні
Молюся Богу... І не знаю,
Чого маленькому мені
Тойді так приязно молилось,
Чого так весело було?
Господне небо і село.
Ягня, здається, веселилось!
І сонце гріло, не пекло!

Та не довго сонце гріло,
Недовго молилось...
Запекло, почервоніло
І рай запалило.
Мов прокинувся, дивлюся:
Село почорніло
Боже небо голубе
І те помарніло.
Поглянув я на ягнята –
Не мої ягнята!
Обернувся я на хати –
Нема в мене хати!
Не дав мені Бог нічого!..
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене
Плоскінь вибирала
Та й почувла, що я плачу,
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала.....

Неначе сонце засіяло,
Неначе все на світі стало
Моє...лани, гаї, сади!..
І ми, жартуючи, погнали
Чужі ягнята до води.

Бридня!.. а й досі, як згадаю,
То серце плаче та болить,
Чому Господь не дав дожить
Малого віку у тім раю.
Умер би орючи на ниві,
Нічого б на світі не знав,
Не був би в світі юродивим,
Людей і (Бога) не прокляв!

Леся Українка

ГРАЙ, МОЯ ПІСНЕ!..

Досить невільная думка мовчала,
Мов пташка у клітці замкнута од світа,
Пісня по волі давно не літала,
Приборкана тугою, жалем пририта.

Час, моя пісне, у світ погуляти,
Розправити крильця, пошарпані горем,
Час, моя пісне, по волі буяти,
Послухатъ, як вітер загравав понад морем.

Плинь, моя пісне, як хвиля хибкая, –
Вона не питає, куди вона плине;
Линь, моя пісне, як чайка прудкая, –
Вона не боїться, що в морі загине.

Грай, моя пісне, як вітер сей грає!
Шуми, як той шум, що круг човна вирує!
Дарма, що відгуку вітер не має,
А шум на хвилиночку погляд чарує!..

Леся Українка

* * *

Сторононько рідна! коханий мій краю!
Чого все замовкло в тобі, заціміло?
Де-не-де озветься пташина несміло,
Немов перед бурею в темному гаю,
І знову замовкне... як глухо, як тихо...
Ой Лихо!

Ой, де ж бо ти, воле, ти, зоре таємна?
Чому ти не зійдеш на землю із неба?
Осяяти землю безщасною треба!
Ти бачиш, як все в нас покрила ніч темна?
Ти чуєш, як правду неправда скрізь бере?
Ой горе!

О люде мій бідний, моя ти родино,
Брати мої вбогі, закуті в кайдани!
Палають страшні, незагойні рани
На лоні у тебе, моя Україно!
Кормигу тяжку хто розбить нам поможе?
Ой боже!

Коли ж се минеться! Чи згинем без долі?
Прокляття рукам, що спадають без сили!
Навіщо родитись і жити в могилі?
Як маємо жити в ганебній неволі,
Хай смертна темнота нам очі застеле!
Ой леле!

Іван Франко

МОЯ ЛЮБОВ

Вона так гарна, сяє так
Святою, чистою красою,
І на лиці яріє знак
Любові, щирості, спокою.

Вона так гарна, а проте
Так нещаслива, стільки лиха
Знесла, що квилить лихо те
В її кождиській пісні стиха.

Її пізнавши, чи ж я міг
Не полюбить її сердечно,
Не відректися власних втіх,
Щоб їй віддатись доконечно?

А полюбивши, чи ж би міг
Я божую її подобу
Згубити з серця, мимо всіх
Терпінь і горя аж до гробу?

І чи ж перечить ся любов
Тій другій, а святій любові
До всіх, що ллють свій піт і кров,
До всіх, котрих гнетуть окупи?

Ні, хто не любить всіх братів,
Як сонце боже, всіх зарівно,
Той щиро полюбить не вмів
Тебе, кохана Україно!

Іван Франко

ГІМН

Вічний революціонер —
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю, —
Він живе, він ще не вмер.
Ні попівськії тортури,
Ні тюремні царські мури,
Ані війська муштровані,
Ні гармати лаштовані,
Ні шпiонське ремесло
В грiб його ще не звело.

Він не вмер, він ще живе!
Хоч від тисяч літ родився,
Та аж вчора розповився
І о власній силі йде.
І простується, міцніє,
І спішить туди, де дніє;
Словом сильним, мов трубою,
Міліони зве з собою, —
Міліони радо йдуть,
Бо се голос духа чуть.

Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По верстатах ремісницьких,
По місцях недолі й сліз.
І де тільки він роздасться,
Щезнуть сльози, сум нещастя,
Сила родиться й завзяття
Не ридать, а добувати,
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі.

Вічний революціонер —
Дух, наука, думка, воля —
Не уступить пiтьмі поля,
Не дасть спутатись тепер.
Розвалилась зла руїна,
Покотилася лавина,
І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб згасила, мов огонь,
Розвидняючийся день?

Віктор Задворний

ГЕРОЯМ ЧОРНОБИЛЯ

Коли зловісна блискавиця
Сторуко в серце уп'ялась,
І опалила ваші лица,
І в танці дикому зайшлась,
Коли вже й хмари спопеліли
У знавіснілому вогні, —
Ви смерть приборкати зуміли
На тім, останнім рубежі.
Не віддали їй на поталу
Світанків наших ніжний щем,
Ви, як один супроти стали,
Пекельним січені дощем.
У тій жорстокій веремії
Ви до кінця тримали бій
І пронесли свої надії
Крізь вогнецвіт своїх надій.
Шумлять жита, як і раніше,
Пливуть у небі літаки...
За вас історія допише
Суворі подвигу рядки.

Ганна Черінь
ПАМ'ЯТАЙ

Друзі, розкажу вам нині
Щиру правду, не казки.
В підневільній Україні
Ваші мучились батьки.

Через поле, через води
Мандрували безліч миль.
Поки віднайшли свободу
Серед цих широких піль.

Тут ви, діти, народились,
Виростали без біди.
В школі розуму навчились...
Памятайте лиш завжди:

Кожний українець в світі
З діда-прадіда козак,
Стяг наш – золото в блакиті,
А тризуб – державний знак.

В добрий час, в лиху годину,
Де б не був ти, памятай
Про далеку Україну –
Наш єдиний Рідний Край.

Там ще люди плачуть з болю,
Як твої батьки колись.
За Вкраїну, щастя й волю
Все життя своє борись.

В.А.Ш.
СУМІВСЬКИЙ МАРШ НА ЧУЖИНІ

Від Мінхену геть аж по Нью Йорк,
І там, де Лондон і Сидней,
Ми йдем, йдем Вкраїнським фронтом
Під стягом Сумівських ідей!

Ми в поході ідемо – юности лава
Боєм здобути власні права!
В серці в нас Київ, Львів і Полтава,
Гнів б'є вулканом до тебе, Москва!

В копальнях, фабриках чужинних,
В годину кожду – кожний час,
Ми чуєм голос – голос України,
Вона до зброї кличе нас!

Нас до чину кличе Україна,
Її кривавий кличе шлях,
Велична славою давнина
І тіні впадших у боях!

Ми прийдемо з чужини до Земель Рідних,
Щоб стать в ряди борців-синів,
І між знамен – знамен УПА побідних
Щоб СУМу стяг жовтосинів!

Лийся пісне, пісне перемоги,
Лети до сонця в височінь!
Впади до стіп – до стіп Святого Бога.
Благословить хай нас на чин!

Від Мінхену геть аж по Нью Йорк,
І там де Лондон і Сидней,
Ми йдем, йдем Вкраїнським фронтом
Під стягом Сумівських ідей!

СУМ НАША ГОРДІСТЬ!

При ватрі іскристій, сумівським вогні,
Зібралось юнацтво, мов члени рідні.
Палають їх очі, й мов річка рвучка,
Пливе їхня пісня, бадьора, грімка.

СУМ – наша гордість! СУМ – наша мрія!
В СУМі росте України надія.
Покликом СУМу хочемо жити:
Честь України! – Готов Боронити!

У бою геройським зродилась вона,
Як рвались кайдани й вилилась тюрма.
На звук її ворог у страху німів,
Бо вістуном бурі той поклик гримів.

А як на чужину встелилась нам путь,
Сурмою дзвінкою судилось їй быть,
Щоб ми не забули, що тут – чужина,
Що в нас Батьківщина є тільки одна!

...У ватрі вогонь вже поволі погас.
Та ніколи не згасне він в серці у нас!
Наш шлях у майбутнє освітить нам він,
А в душах дзвенітиме пісня, як дзвін:

СУМ – наша гордість! СУМ – наша мрія!
В СУМі росте України надія.
Покликом СУМу хочемо жити:
Честь України – Готов Боронити!

Тарас Шевченко

ПРОРОК

Неначе праведних дітей,
Господь, любя отих людей,
Послав на землю їм пророка;
Свою любов благовістить,
Святу правду возвістить!
Неначе наш Дніпро широкий,
Слова його лились, текли
І в серце падали глибоко!
Огнем невидимим пекли
Замерзлі душі. Полюбили
Того пророка, скрізь ходили
За ним і сльози, знай, лили
Навчені люди. І лукаві!
Господню святу славу
Розглили... І чужим богам
Пожерли жертву! Омерзились!
І мужа свята... горе вам!
На стогнах каменем побили.
І праведно господь великий,
Мов на звірей тих лютих, диких,
Кайдани повелів кувать,
Глибокі тюрми покопать.
І роде лютий і жестокий!
Вомісто кроткого пророка...
Царя вам повелів надать!

Леся Українка

* * *

«Мамо, іде вже зима,
Снігом травицю вкриває,
В гаю пташок вже нема...
Мамо, чи кожна пташина
В вирій на зиму літає?» –
В неньки спитала дитина.

«Ні, не кожна, – одказує мати, –
Онде, бачиш, пташина сивенька
Скаче швидко отам біля хати, –
Ще зосталась пташина маленька».

«Чом же вона не втіка?
Нащо морозу чека?»

«Не боїться морозу вона,
Не покине країни рідної,
Не боїться зими навісної.
Жде, що знову прилине весна».

«Мамо, ті сиві пташки
Сміливі, певно, ще й дуже,
Чи то безпечні такі, –
Чуєш, цвірінькають так,
Мов їм про зиму байдуже!
Бач – розспівалися як !»

«Не байдуже тій пташці, мій синку,
Мусить пташка малесенька дбати,
Де б водиці дістати краплинку,
Де під снігом поживку шукати».

«Нащо ж співає? Чудна!
Краще шукала б зерна!»

«Спів пташині потіха одна, –
Хоч голодна, співа веселенько,
Розважає пташине серденько,
Жде, що знову прилине весна».

Маркіян Шашкевич

МОЄ НЕБО

Добре тому, хто уміє,
Розточивши буйні мислі,
Українським вітром гнатись;
Хто спів руський розуміє
І, зустрівши тую пісню,
Поки ще мороз не тисне,
Поки туга-сум не висне,
До небес її підняти!
Благо тому, хто йти буде
Українцю сміло в душу,
Нові струни в ній порушить,
Дивні там думки здобуде,
Думки руські, підслухані
У природи й проспівані
Рідній їй, на повні груди.
Руська думка так ширяє,
Як козацький коник бравий,
Як у степу вітер жвавий,
Як на повну міць заграє
Серце чуле, мисль орлина,
Попід зорі, понад хмари,
Понад інших сонць отари,
Куди серця біль не зрине.
І якщо ти прагнеш неба,
Чуй, повім я, в чім потреба:
Знайнеш в пісні руській, в звуках
Те, що у кохання муках,
І забудеш про страждання,
Про криваві в серці рани.

Маркіян Шашкевич

ВІРНА

Зашуміла дубровонька, листом зашуміла,
Затужила дівчинонька, серцем затужила.
Тужить нічку, тужить нічку, тужить і день білий,
Бо із війни за три роки не вертає милий.
На могилі, верховині милого спращала,
Біле личко цілувала, слізьми проводжала.
«Не плач, не плач, ластівонько, дасть бог звоювати,
До твоєї соколеньком я прилечу хати.
Не плач, не плач, голубонько, не плач, не журися,
Подай ручку біленькую, додому вернися».
Вдарив коник у копита, задзвонив станлями,
Лишилася сиротонька з журними гадками.
Вдарив коник у копита, на вітр пустив гриву,
За лісами, за горами лишив чорнобриву.
Край дуброви на горбочку сипана могила,
Там дівчина із зорями щодень виходила.
Виходила із зорями, стояла до ночі,
Свої чорні за миленьким видивила очі.
Ой ходила, ой бродила зимами, літами,
Витоптала биту стежку білими ногами.

Леся Українка

«СЛОВО, ЧОМУ ТИ НЕ ТВЕРДАЯ КРИЦЯ...»

Слово, чому ти не твердая криця,
Що серед бою так ясно іскриться?
Чом ти не гострий, безжалісний меч,
Той, що зди́ма вражі голови з плеч?

Ти моя щира, гартована мова,
Я тебе видобуть з піхви готова,
Тільки ж ти кров з мого серця проллєш,
Вражого ж серця клинком не проб'єш...

Вигострю, виточу зброю іскристу,
Скільки достане снаги мені й хисту,
Потім її почеплю при стіні
Іншим на втіху, на смуток мені.

Слово, моя ти єдина зброє,
Ми не повинні загинуть обоє!
Може, в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів.

Брязне клинок об залізо кайданів,
Піде луна по твердинях тиранів,
Стрінеться з брязкотом інших мечей,
З гуком нових, не тюремних речей.

Месники дужі приймуть мою зброю,
Кинуться з нею одважно до бою...
Зброє моя, послужи воякам
Краще, ніж служиш ти хворим рукам!

Іван Франко

КАМЕНЯРІ

Я бачив дивний сон. Немов передо мною
Безмірна, та пуста, і дика площина,
І я, прикований ланцем залізним, стою
Під височенною гранітною скалою,
А далі тисячі таких самих, як я.

У кожного в руках тяжкий залізний молот,
І голос сильний нам згори, як грім, гримить:
"Лупайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,
Бо вам призначено скалу сесю розбити."

І всі ми, як один, підняли вгору руки,
І тисяч молотів о камінь загуло,
І в тисячні боки розприскалися штуки
Та відривки скали; ми з силою розпуки
Раз по раз гримали о кам'яне чоло.

І кождий з нас те знав, що слави нам не буде,
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею зогниють.

Та слави людської зовсім ми не бажали,
Бо не герої ми і не богатирі.
Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
На себе пута. Ми рабами волі стали:
На шляху поступу ми лиш каменярі.

І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт,
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

І знали ми, що там далеко десь у світі,
Який ми кинули для праці, поту й пут,
За нами сльози ллють мами, жінки і діти,
Що други й недруги, гнівнії та сердиті,
І нас, і намір наш, і діло те кленуть.

Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті!
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,
І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

Тарас Шевченко

РОЗРИТА МОГИЛА

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно,
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?
Чи ти рано до схід сонця
Богу не молилась,
Чи ти діточок непевних
Звичаю не вчила?
«Молилася, турбувалася,
День і ніч не спала,
Малих діток доглядала,
Звичаю навчала.
Виростали мої квіти,
Мої добрі діти,
Панувала і я колись
На широких світі,
Панувала... Ой Богдане!
Нерозумний сину!
Подивись тепер на матір,
На свою Україну,
Що, колишучи, співала
Про свою долю,
Що, співаючи, ридала,
Виглядала волю.
Ой Богдане, Богданочку,
Якби була знала,
У колись б задушила,
Під серцем приспала.
Степи мої запродані
Жидові, німоті,

Сини мої на чужині,
На чужій роботі.
Дніпро, брат мій, висихає,
Мене покидає,
І могили мої милі
Москаль розриває...
Нехай рие, розкопує,
Не своє шукає,
А тим часом перевертні
Нехай підростають
Та допоможуть москалеві
Господарювати,
Та з матері полатану
Сорочку знімати.
Помагайте, недолюдки,
Матір катувати».

Начетверо розкопана,
Розрита могила.
Чого вони там шукали?
Що там схоронили
Старі батьки? Ех, якби-то,

Якби-то найшли те, що там схоронили,
Не плакали б діти, мати не журилась.

Іван Франко

ПРОЛОГ ДО ПОЕМИ "МОЙСЕЙ"

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжю,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!

Твоїм будущим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізних
Палитиме, заснути я не можу.

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоєм

Тебе скував і заприсяг на вірність?
Невже тобі лиш те судилось діло,
Що б виявило твоїх сил безмірність?

Невже задарма стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задарма край твій весь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Задарма в слові твому іскряться
І сила й м'якість, дотеп і потуга
І все, чим може вгору дух піднятися?

Задарма в пісні твоїй ллється туга,
І сміх дзвінкий, і жалощі кохання,
Надій і втіхи світляная смуга?

О ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю в силу духа
І в день воскресний твого повстання...

О, якби пісню вдать палку, вітхенну,
Що міліони порива з собою,
Окрилює, веде на путь спасенну!

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вперешешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Прийми ж сей спів, хоч тугою повитий,
Та повний віри; хоч гіркий, та вільний,
Твоїй будущині задаток, слізьми злитий,
Твоєму генію мій скромний дар весільний.

Леся Українка
МІЙ ШЛЯХ

На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала,
А хто стрічався на шляху зо мною,
Того я щирим серденьком вітала:
“Самій не довго збитися з путі,
Та трудно з неї збитись у гурті.”

Я йду шляхом, пісні свої співаю;
Та не шукайте в них пророчої науки, –
Ні, голосу я гучного не маю!
Коли ж то сльози лле з тяжкої муки, –
Скажу я: “ Разом плачмо, брате мій!”
З його плачем я спів з’єднаю свій.

Бо не такі вже гіркі сльози – спільні.
Коли ж на довгому шляху прийдеться
Мені почути співи гучні, вільні, –
В моїй душі для них луна знайдеться.
Сховаю я тоді журбу свою
І пісні вільної жалем не отрую.

Коли я погляд свій на небо зводжу, –
Нових зірок на ньому не шукаю,
Я там братерство, рівність, волю гожу
Крізь чорні хмари вглядіти бажаю, –
Тих три величні золоті зорі,
Що людям сяють безліч літ вгорі...

Чи тільки терни на шляху знайду,
Чи стріну, може, де і квіт барвистий?
Чи до мети я певної дійду,
Чи без пори скінчу свій шлях тернистий, –
Бажаю так скінчити я свій шлях,
Як починала: з співом на устах

Леся Українка

ТІШСЯ, ДИТИНО, ПОКИ ЩЕ МАЛЕНЬКА...

Тішся, дитино, поки ще маленька.
Ти ж бо живеш навесні,
Ще твоя думка літає легенька,
Ще твої мрії ясні.

Мрія полине із думкою вкупці
Геть у далекі світа, –
Крил не втинай сизокрилій голубці,
Хай вона вільно літа!

Чи пам'ятаєш ти казку-дивницю,
Як то колись принесла
Тую цілющу-живущу водицю
Дрібна пташина мала?

Їй не страшні були дикі простори,
Скелі і хвилі морські,
Перелітала найвищі гори, –
Мала крильцята прудкі.

Так твоя думка швиденько полине,
Тільки їй волю даси,
І принесе з чарівної країни
Краплю живої роси.

І як приступить журба невсипуща
Та до серденька твого, –
Тая росиця цілюща-живуща
Буде жити його.

Хай же та мрія із думкою вкупці
Лине в незнані світа, –
Крил не втинай сизокрилій голубці,
Хай вона вільно літа!

Микола Мухойд

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ВДОВА

Часів свавілля наплива
Великим явищем тривоги.
Іде чорнобильська вдова
Сумна молитвами до Бога.

Нічого рідного не жде,
Бо мовчазне років мовчання.
На цвинтар погляди веде,
Де і залишиться востанне.

Його несло усе село
Мого трагічного Полісся.
Коли попало горе злом
Немов нудьгою блідо місяць.

Іще турботами жива
Там зайва вимушеність праці.
Іде чорнобильська вдова
Крізь невгавання радіацій.

Вона приречено не жде
Немов подачки, переселень,
Бо сум пригнічений щодень
Уже суцільний невесело.

Його у траурі село
Сухого літа заховало,
Коли спекота на пролом
Вогнем підступности тривала.

Часи минули здивувань,
Адже уярмлює тривога.
Іде чорнобильська вдова
Сумна молитвами до Бога.

Маркіян Шашкевич

БОЛЕСЛАВ КРИВОУСТИЙ ПІД ГАЛИЧОМ

Не згасайте, ясні зори,
Не вий, вітре, зниз Дністра,
Не темнійте, красні звори,
Днесь, Галиче, честь твоя!

Бо хто русин, підлітайте
Соколами на врага!
Жваво в танець, заспівайте
Піснь веселу: гурра-га!

Побарися, облак тьмистий,
Ще годинку, ще постій,
Тобі прийде розповісти
Славний руський з ляхом бій.

Од Бескида аж до моря
Піснь весела загула,
Від запада аж де зоря
Чути голос: гурра-га!

Покрай Дністра, край бистрого
Ясний сокіл там жене,
Ярополка київського
Скоропадний кінь несе.

Гей, хто русин, за ратище,
В крепкі руки меч ясний,
Шпарка стріла най засвище:
Гордий ляше, день не твій!

Не оден ти город красний
Лютим мечем розметав,
Руки не оден нещасний
По родині заломав!

Нині щезла пуста слава,
Скверний розірвавсь вінець,
Сорок восьма крвава справа,
Гидний дала ти кінець.

Бач, Болеслав гордовитий
Поклоном низеньким впав,
Враг, напасник сановитий,
На чужім коні втікав.

Радость, радість, галичани!
Не загостить більше враг,
Грими, Дністре, шуми, Сяне!
Не прискоче вовком лях!